

УДК 398.21 (=161.2): 82-32

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2025.06.1592>

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПРИТЧА ЯК ФОЛЬКЛОРНИЙ ЖАНР

Василь КОСТИК

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3177-1919>

Researcher ID: E-22.69-2016

кандидат філологічних наук, доцент, Чернівецький
національний університет імені Ю. Федьковича,
вул. Коцюбинського, 2, 58012, Чернівці, Україна,
e-mail: kostyk_vv@ukr.net

Притча — один з найдавніших і наймістичніших жанрів словесного мистецтва, що традиційно асоціюється з мудрістю і містить етичні кодекси поведінки, моральний вибір та релігійні настанови. Жанр притчі зберіг своє значення в різних національних культурах. Це алегоричні оповідання, які відображають глибокі морально-етичні та філософські ідеї. Притчі відіграють важливу роль у збереженні та передачі духовного досвіду, є засобом навчання, розпізнавання та розуміння життєвих істин. Літературна притча значною мірою опрацьована в українській науці, проте у фольклористичному жанрі народної притчі ще залишається малодослідженим. З цього погляду тема наукової праці є актуальною. Метою праці є дослідження жанрової специфіки українських народних притч, а також їх комплексний аналіз.

Об'єкт дослідження — тексти українських народних притч як жанру фольклору, а предмет — ідейно-тематичні особливості українських народних притч та джерела їх походження. Територіально і хронологічно акцентується увага на адміністративній частині Північної Буковини (с. Банилів-Підгірний Сторожинецького, с. Веренчанка Заставнівського і с. Топорівці Новоселицького р-нів Чернівецької обл.) і Закарпаття (с. Келечин Міжгірського р-ну) — за період виявлення окремих фольклорних текстів у другій половині XX, а також переважаючої кількості зразків у першій чверті XXI ст.

Застосований системний підхід до вивчення фольклорних матеріалів. У межах запропонованого аспекту використано такі методи дослідження: текстологічний аналіз, синтез, польове дослідження.

Ключові слова: народна притча, жанр, літературна притча, притчевість, алегорія, фольклор, тематика текстів.

Vasyl KOSTYK

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3177-1919>

Researcher ID: E-22.69-2016

c. of philol. s., Associate Professor of the Department
of Ukrainian Literature, Y. Fedkovych Chernivtsi
National University,
2, Kotsiybinsky Avenue, 58012, Chernivtsi, Ukraine,
e-mail: kostyk_vv@ukr.net

UKRAINIAN FOLK PARABLES AS A FOLKLORE GENRE

Abstract. Parables are one of the most ancient and mystical genres of verbal art, traditionally associated with wisdom and containing ethical codes of conduct, moral choices, and religious guidance. The parable genre has retained its significance in various national cultures. These are allegorical stories that reflect profound moral, ethical, and philosophical ideas. Parables play a crucial role in preserving and transmitting spiritual experiences, serving as a means of teaching, recognition, and understanding of life's truths. The parable in literature has been extensively studied in Ukrainian science, but in folklore studies, the genre of folk parables remains under-researched. From this perspective, the topic of this scientific work is to study the genre-specific characteristics of Ukrainian folk parables and their relevance.

The objective of this work is to study the genre-specific characteristics of Ukrainian folk parables and conduct a comprehensive analysis of them.

The object of this study is the texts of Ukrainian folk parables, a genre of folklore.

The subject of this study is the ideological and thematic features of Ukrainian folk parables, as well as their origins.

In terms of territory and chronology, the article highlights the scope of the administrative area of Northern Bukovina (the villages of Banyliv-Pidhirnyi in Storozhynets district, Verenchanka in the Zastavna district, and the village of Toporivtsi in the Novoselytsia district of the Chernivtsi region) and Zakarpattia (the village of Kelechyn in the Mizhhirya district) and covers the period of discovery of individual folklore texts in the late 20th century, as well as the predominant number of samples in the first quarter of the 21st century.

Research methods. The article applies a systematic approach to the study of folklore materials. The following research methods are used within the proposed research framework: textual analysis, synthesis, and field research.

Keywords: folk parable, genre, literary parable, parable feature, allegory, folklore, text topics.

Вступ. Українська народна притча, будучи багатогранним явищем національної культури, неодноразово ставала об'єктом дослідження вчених. Спробуємо схарактеризувати основні наукові розвідки щодо жанрової природи народної притчі та її основних ознак.

Визначення літературної притчі знаходимо в «Літературознавчому словнику-довіднику» [1, с. 560], але не наводитимемо у зв'язку із тим, що нас цікавить, у першу чергу, народна притча. В українському літературознавстві притчу досліджували: І. Франко, М. Зеров, А. Каспрук, М. Костомаров, В. Гнатюк, І. Огієнко (митрополит Іларіон) та інші. До сюжетів відомих, як і до малопоширених притч іноді вдавалися українські письменники. Так, зокрема, І. Франко свого часу написав наукову розвідку про старохристиянський сюжет у відомій «Повісті про Варлаама і Йоасафа». Згодом скомпонував 12 оригінальних притч у третьому розділі поетичної збірки «Мій Ізмарагд» (притча про життя, про віру, про любов, про красу, про приязнь, про вдячність, про покору, про правдиву вартість, про нерозум, про радість і смуток, про піст, про смерть). У передмові до збірки автор зазначив, що «Ізмарагдом» звався в старій Русі збірник статей та притч, почасти оригінальних, а почасти повибраних із грецьких писань отців церкви, підібраних так, щоби цілість становила «неначе повний курс практичної християнської моралі» [2, с. 179, 207—224]. Ю. Федькович наприкінці XIX ст. (в останні роки життя) також звертався до жанру притчі, створивши текст про «Премудрого Саломона», а також про «Провід Божий», що була побудована за народним оповіданням про «ангелатовариша» або наймита [3, с. 431—432, 450—455]. По-новому підійшли до змалювання історичної постаті керівника народних мас за соціальне і національне визволення на Поділлі Устима Кармелюка письменники В. Гресь і В. Шевчук, створивши повість «Дзвонять дзвони. Притчі про Кармелюка». Автори обрали символічний жанр притчі з метою донесення до читачів власних думок та сподівань, своє бачення подальшої долі розвитку людства та України [4]. Сучасна літературознавиця Е. Соловей написала «Притчу про поетів» — П. Тичину і В. Свідзінського — свідчення про їх страдницьку й незабутньо-повчальну для нащадків долю [5, с. 53—81]. Українські філологи з метою підкрес-

лення значущості певної розповіді використовують вираз «притча во язицех», який у «Фразеологічному словнику української мови» Г. Удовиченка трактується як оповідь про людину, її вчинки або якусь річ, які можуть бути об'єктом постійних пересудів, загальних розмов [6, с. 162].

Притчі — один із найдавніших жанрів фольклору, який зберіг своє значення в різних національних культурах. Це алегоричні оповідання, які відображають глибокі морально-етичні та філософські ідеї. Притчі відіграють важливу роль у збереженні та передачі духовного досвіду, є засобом навчання, розпізнавання та розуміння життєвих істин. Тенденція до використання притч у побудові текстів збільшувалася або зменшувалася залежно від періоду розвитку європейської культури, що ґрунтувалася на біблійній притчевій традиції.

У вітчизняній фольклористиці зроблено перші спроби виокремлення жанру притчі з іншого оповідного матеріалу. М. Чорнопиский подає власне визначення жанру фольклорної притчі: «Притча — невелике усне оповідання морально-повчального змісту, сюжет якого служить аналогією для морального наставлення і повчального висновку» [7, с. 316]. Сюжети фольклорної притчі переважно мають біблійне, апокрифічне або книжне походження. Звідси ми дізналися про притчу про сіяча, Соломонові приказки та ін.

На думку фольклористок Мар'яни та Зоряни Лановик, особливістю притчі є її спорідненість із писемною літературою [8, с. 474]. Власне, через писемну літературу притча була перенесена на усну традицію. Достеменно не можна сказати, коли відбулося відділення народної притчі від літературної. Проте можна припустити, що це сталося ще в період християнізації Київської Русі, коли відбувалося переписування релігійних текстів і їх усний переказ. На основі цього усного переказу й формується жанр народної притчі, який творять, беручи за основу структуру біблійного тексту. Недаремно маємо так багато зразків народних притч, де є образи Господа, Бога й конкретизовані образи Ісуса Христа, Богоматері, святих Павла й Петра, «святого чоловіка» та інші.

Фольклорній притчі, на відміну від літературної притчі, притаманна відсутність алегорії. Такі тексти відхиляються від строго визначеної композиції і тому довільні в інтерпретації того, про що йдеться у тво-

рі. У цьому випадку параболічна спрямованість є засобом художньої рефлексії. Подібні приклади спонукають читача або слухача замислитися, порівняти те, про що йдеться у творі, із власним життєвим досвідом, і дійти певних висновків.

Метою нашої праці є дослідження жанрової специфіки українських народних притч, а також їх комплексний аналіз.

Об'єкт дослідження — тексти українських народних притч як жанру фольклору, а *предмет* — ідейно-тематичні особливості українських народних притч та джерела їх походження.

Територіально і хронологічно акцентується увага на адміністративній частині Північної Буковини (с. Банилів-Підгірний Сторожинецького, с. Веренчанка Заставнівського і с. Топорівці Новоселицького р-нів Чернівецької обл.) і Закарпаття (с. Келечин Міжгірського р-ну) — за період виявлення окремих фольклорних текстів у другій половині ХХ, а також переважаючої кількості зразків у першій чверті ХХІ ст.

Застосований системний підхід до вивчення фольклорних матеріалів. У межах запропонованого аспекту використано такі *методи* дослідження: текстологічний аналіз, синтез, польове дослідження.

Основна частина. Притча — це коротка алегорична історія, побудована навколо однієї події, конфлікту чи ситуації. Її мета — донести моральний чи філософський урок. Притча тісно пов'язана з іншими фольклорними жанрами: загадками, легендами й переказами, прислів'ями та приказками, анекдотами та ін. Найбільш спорідненою вона є з байкою, що зумовлено спільністю їх походження. Рисами, які єднають притчу з байкою, є: повчальність, алегоричність, філософічність, зовнішня подібність побудови. Однак, притча має низку специфічних ознак, що в комплексі роблять її стійкою художньою структурою [9, с. 444]. Тут важливими є стислість і влучність викладу, іноді навіть у притчах зовсім немає розгорнутої алегорії. Але якщо байка спрямована на висміювання чи сатиричне зображення явища, то притча подає ставлення до освоєння християнських чеснот.

У більшості жанрів, як правило, ідеї виникають із зображуваних подій. Тому сюжет і образи притчі дуже схематичні і відповідають певному шаблону, або архетипу. Стандартизація сюжету та широка популяризація образів уможливають їхнє вхо-

дження в традицію та багаторазове використання в художніх творах. Таким чином, притчі є полісемічними творами.

Притчі подібні до казок. Проте, на відміну від казок, які можуть мати розлогі сюжети та багатогранних персонажів, притчі зосереджуються на конкретному дидактичному аспекті. Характерною рисою притч є їхня універсальність, яка досягається за рахунок мінімізації опису персонажів, часу і місця. О. Дей у передмові до фольклорного збірника казок «Дерев'яне чудо» (Ужгород, 1981), у якому знаходимо й тексти притч «Що люди роблять, то й ти те роби», «Син отця у ковди пускає» та ін. [10, с. 184—188], зазначає, що серед різних типів казок можуть траплятися й казки-притчі [11, с. 4]. Збирачі казкової прози, за спорідненістю сюжетів, можуть подавати тексти притч у збірниках казок. Наприклад, у збірці І. Сенька «Чарівна торба» вміщено українські народні казки, притчі, легенди, перекази, записані від М.І. Шопляка-Козака [12].

Паремії (прислів'я, афоризми) є скороченою формою притчі, у якій елемент оповіді вилючається і залишається лише проста моральна настанова.

Як жанр фольклору, притчі відіграють важливу роль у формуванні морально-етичних кодексів суспільства. Їх різноманітність, алегоричність та дидактична спрямованість роблять притчі цінним інструментом збереження та передачі життєвої мудрості. Незважаючи на свою давність, притча залишається актуальною формою комунікації, гарантує свою постійну присутність у культурному просторі. Завдяки своїй філософській глибині та здатності універсалізувати життєві проблеми, притчі є невід'ємною частиною світової духовної спадщини. Притчі не ставлять під сумнів свої істини, але дають певні моральні чи філософські імперативи у вигляді категоричних висновків.

Ю. Мусієнко, беручи за основу когнітивно-прагматичний підхід до дослідження притчі, виокремлює такі види спрямованості англійської притчі: порада, зауваження, вимога, прохання, попередження, вказівка, наказ, інструкція, пропозиція [13, с. 132].

Фольклорист І. Сенько, який збирав народну творчість на Закарпатті, стверджує, що притчі засвідчують мудрість самого оповідача. Так, старий Безега, від якого дослідник записував твори, у розмові любив підсилювати свої аргументи висловами: «Гі якийсь ка-

зав», «Гі тота притча», «Ліпше, гі якийсь казав, псові муха, як п'ясть поза вуха», «Ситий, гі тота притча каже, голодному не вірує». Власне, ці вислови вказують ще й на те, що селянин ототожнював прислів'я і притчу. Мабуть тому, що часто сюжет притчі ніби й існує для того, щоб підвести слухача до думки, сконденсованої у прислів'ї. Притча завжди повчає, моралізує [14, с. 356]. Про повчання за допомогою притч доречно сказав сільський мудрець Михайло Шопляк-Козак, від якого І. Сенько записав таке про цей жанр: «Я люблю притчі. Притча — аби повчати. Се розумне. І Соломон збирав притчі. Були й до нього розумні люди. Фундамент лишили. Притчі придумують і тепер» [14, с. 361].

Притчі характеризуються логічною структурною схемою. У них певні складні філософські чи моральні концепції розкриваються через дидактичні оповіді (часто приклади «моральних уроків»), у яких персонажі та самі події мають власне метафоричне значення, а їх інтерпретація спонукає читача чи слухача до роздумів, що призводить до розкриття складних концепцій через прості міркування. Притчі містять дидактичні прийоми. За певною логічною схемою через прості істини розкриваються більш складні істини. Пояснення притчі розшифровує те, що було сказано в її основній частині [15, с. 182]. Ядро притчі раціональне. У першій частині притчі зображені події можуть бути повними або, навпаки, неповними. У таких випадках розповідь переривається в момент найбільшого інтересу читача (слухача), створюючи таким чином сприятливі умови для пояснення якоїсь тези чи ідеї. Зображувані події та образи є широкими узагальненнями, які набувають конкретно-го змісту в другій частині.

Дослідниця Н. Вернюк звертає увагу на те, що в притчі найчастіше відсутня вказівка на час та простір, а отже, події мають причинний зв'язок, що визначається завершеністю пізнання людини в конкретних ситуаціях [15, с. 181].

У статті «Притча як об'єкт релігієзнавчого дослідження» І. Богачевська, розглядаючи питання притчевого дискурсу, стверджує, що притча не просто описує конкретні події, а узагальнює досвід, абстрагуючи його до рівня загальних істин. Також дослідниця звертає увагу на те, що притча не обов'язково потребує другого співрозмовника, оскільки її зміст спрямований не стільки на діалог, скільки на вну-

трішнє осмислення. Таким чином, слова притчі можуть бути звернені не лише до когось іншого, а й до самого себе, що робить його медитативним і самодостатнім. Притчі не відкриті для полеміки, а функціонують як інструменти для внутрішнього розуміння істини. З точки зору літературної критики, притчі близькі до сакральних, філософських і навіть містичних історій.

Притча є жанром, який встановлює ієрархічні відносини між учасниками комунікації — оповідачем і слухачем. Він не лише передає інформацію, а й формує своєрідну перцептивну модель, у якій слухач або приймає відведену йому роль, або залишається поза комунікацією. Таким чином, притчі не допускають рівноправної взаємодії та існують в односторонньому режимі передачі знань. Притчі створюють поділ між тими, хто навчає, і тими, кого навчають. Цей поділ не дозволяє рівноправного обміну думками (діалогу), а формує жорстку вертикальну структуру, у якій один суб'єкт говорить правду, а інший з нею погоджується чи не погоджується. У цьому сенсі притчі контрастують з хоровими оповідями та діалогічним дискурсом, де взаємодія учасників є рівноправною. Притчі по суті є монологамі в чистому вигляді, тобто односторонніми мовленнєвими актами, спрямованими від мовця до мовця. Це підкреслює її авторитарно-повчальний характер і створює нерівність між учасниками спілкування.

Кожен жанр відводить слухачеві/читачеві певну позицію, яка визначає спосіб сприйняття тексту. Притча нав'язує реципієнту жанрову компетентність — реципієнт (слухач/читач) повинен прийняти нав'язану йому роль учня. Якщо слухач (читач) не дотримується цієї позиції, комунікація залишається нереалізованою і він не сприйматиме текст відповідно до його внутрішньої логіки [16, с. 5].

Притчі, на нашу думку, мають ряд важливих функцій у фольклорі та в культурі загалом:

1. Освітня функція. Притчі використовуються для передачі моральних цінностей, принципів та уроків, які є важливими для суспільства.

2. Філософська функція. Цей жанр спонукає до роздумів над складними життєвими питаннями і дає на них багатогранні та глибокі відповіді.

3. Комунікативна функція. Простота форми і символізм роблять притчу ефективним засобом передачі ідей між поколіннями.

4. Розважальна функція. Притчі є частиною усної традиції і можуть бути використані як засіб непомітного навчання через цікаві історії.

5. Культурно-історична функція. Притчі відображають світогляд, цінності та традиції народу, який їх створив.

Ю. Мусієнко, беручи за основу когнітивно-прагматичний підхід до дослідження притч, розглядає такі їх основні функції:

1) експресивну, яка сприяє самоствердженню та самовираженню особистості, коли людина приймає цінності та передає їх іншим з метою отримання схвалення;

2) адаптивну, здатність особистості задовольняти свої потреби цінностями суспільства, у якому перебуває;

3) захисну, коли ціннісні орієнтації виступають своєрідним фільтром, що дозволяє перебудувати систему цінностей особистості, виступають своєрідним фільтром, пропускаючи лише ту інформацію, яка не потребує значної перебудови всієї системи особистості;

4) пізнавальну: коли це необхідно з метою вивчення об'єктів та інформації і для збереження внутрішньої цілісності особистості;

5) регуляції психічного життя: гармонізація психічних процесів, їх пристосування в часі та до умов діяльності [13, с. 131].

З жанром притчі пов'язане виникнення такого літературного явища, як притчевість, що його детально розглянув Ю. Клим'юк. Притчевість — це використання художніх засобів притчі з метою повчання. Не тільки в притчі, але й у байці є притчевість [17, с. 446]. Дослідниця Г. Бондаренко під «притчевістю» розуміє «алегоричне зображення життя, яке дає можливість багатоваріантного трактування змісту твору, але з безумовним збереженням універсальності висновків, які витікають із змодельованої картини буття, змодельованої ситуації» [18, с. 181].

Хоча термін «притчевість» дослідники починають використовувати в XIX століття, але його витoki сягають ще часів Київської Русі. Це в той княжий час притча існує і як самостійний жанр літератури, і як ознака прийому в інших жанрах (наприклад, твори Іларіона, Кирила Туровського) [19, с. 132]. Через свою повчальну специфіку байки, казки і власне притчі мають ознаки притчевості.

Отже, притча — це жанр усної народної творчості, короткі алегоричні історії з глибоким філософським і моральним змістом. Притчі засновані на узагальнених сюжетах і містять приховані, але очевидні послання та життєву мудрість. Характеризуючись символічною образністю, стислістю, дидактичністю та універсальними ідеями, притчі є важливим засобом передачі культурних, моральних та релігійних цінностей певного народу від покоління до покоління.

Основними ознаками притчі є такі:

1. Алегоричність — притчі часто використовують символи або образи, які мають глибше значення. Наприклад, дерева, тварини або певні ситуації можуть представляти людські характеристики або моральні якості.

2. Дидактичний зміст. Основна мета притч — донести моральну та життєву мудрість і навчити принципам правильної поведінки.

3. Стислість, лаконічність — притчі зазвичай короткі, але зміст глибокий. Кожне слово має значення.

4. Універсальність — тема притчі стосується загальнолюдських цінностей, таких як добро, справедливість, чесність і милосердя, тому вона застосовна до будь-якого часу і культури.

5. Відсутність деталей і конкретики — часто події і персонажі описуються в загальних рисах і без зайвих подробиць.

6. Типи персонажів — персонажі притч зазвичай не мають імен і функціонують як символи (наприклад, мудреці, царі, селяни, мандрівники тощо).

7. Діалогічний формат — багато притч побудовані у формі діалогу між учнем і вчителем, царем і мудрецем або двома персонажами, щоб краще передати мудрість.

Однією з перших зразки буковинських притч зафіксувала М. Гулей і вмістила їх у збірнику «Народна мудрість: притчі» (2020). До збірника ввійшли тексти, які збирала записувачка в селі Банилові-Підгірному, що в колишньому Строжинецькому (тепер Чернівецькому) районі Чернівецької області.

Залежно від основної ідеї, моралі та символіки записані притчі можемо класифікувати на такі тематичні групи: релігійні, філософські, морально-етичні, про стосунки батьків і дітей, про працю й наполегливість, про мудрість, гумористично-сатиричні.

До групи релігійних притч відносимо, найперше, такі: «Боже передбачення», «Картина з Ісусом», «Жниця», «Ти шанси», «Знищений город», «Нарікання», «Чортів хвіст», «Кожен має вибір», «Доля, вимолена в Бога», «Не день для нас», «Хоч одним оком», «Шукач боржників».

Притча «Боже передбачення» розкриває глибоку філософську думку про незбагненність Божого провидіння і божественного плану [20, с. 6]. Основна думка полягає в тому, що людський розум часто нездатний зрозуміти вищу мудрість і справедливість Бога, який керує світом за святим законом. На перший погляд, вчинки святого чоловіка здаються жорстокими, несправедливими і навіть гріховними. Але, зрештою, бідні стають багатшими, лісник виживає і кривава трагедія відвертається. Це свідчить про те, що люди часто не бачать всієї картини, але Бог знає, що приносить добро. Святі «карають» окремих людей, але їхні дії спрямовані на більшу справедливість: якби бідні не були в нужді, скорб не був би знайдений, і вони залишилися б бідними. Якби лісничий випив чашу, він би помер через заздрість людей. Якби син лісника не загинув, він став би жорстоким вбивцею. Селянин, який вірить у Божу волю, є уособленням звичайної людини, яка сумнівається у справедливості світу. Врешті-решт, він приходить до висновку, що тільки Бог може діяти передбачливо і врятувати його від ще більшого лиха. Це нагадує біблійний мотив: «Шляхи Господні несповідими». Отже, ця притча вчить смирення і довіри до Божої волі, навіть коли події здаються несправедливими або безглуздими. Вона також закликає нас замислитися над тим, чи завжди ми правильно оцінюємо обставини нашого життя. Можливо, те, що здається трагедією, насправді може бути спасінням або можливістю для кращого майбутнього.

Тематично подібною до попередньої є притча «Добре чи зле» [20, с. 15]. Головна ідея притчі: людина не знає, що є добро, а що є зло, і тільки Бог знає, що робить.

У притчі «Картина з Ісусом» є моральний урок, який стосується сліпоти і духовної, і фізичної [20, с. 9]. Нацистський офіцер символізує людину, засліплену забобонами та гордістю. Його бажання усунути образ Ісуса виявляє глибоку неприязнь до єврейського народу. Той, хто не хоче «бачити» правду, не може взагалі бачити, ніби іронічне покарання Бога.

Офіцер не хоче бачити правду, і тому його син народжується сліпим. Притча показує, що гордість і ненависть засліплюють людину. Мораль: зло не залишається без наслідків і Бог чи доля розставляють усе на свої місця.

Ще одна притча, яка розкриває важливу духовну істину: Божа допомога завжди поруч, навіть якщо ми цього не усвідомлюємо, — це притча «Жниця» [20, с. 9]. Основні теми притчі — це гордість і самовпевненість, покарання як урок смирення, важливість віри і вдячності. Дівчина вважає, що може все зробити сама, і зневажає Божу допомогу. Її слова «Де ж була ця допомога весь цей час?» показують, що вона не розуміє, що Бог весь цей час допомагав їй, давав сили, терпіння і наполегливість. Бог не покарав дівчину суворо, а лише тимчасово забрав у неї працездатність. Ця притча вчить людину, що вона повинна бути вдячною, перш ніж втратити надію.

Філософські тексти складають ще одну тематичну групу притч. До неї відносимо такі твори: «Праска», «Чиста совість», «І це минеться», «Тінь», «Добре чи зле», «Професор і книга», «Злитки золота», «Смерть з косою», «Гріх є гріх», «Життєвий хрест», «Лист на телепередачу», «Дивний птах», «Філософська мудрість», «Ціна мудрості», «Два подорожні», «У твоїх руках», «Не підписані ліжка», «Хто мама?», «Три достоїнства», «Не випробовуй».

Глибокий філософський зміст, своєрідне нагадування про непередбачуваність життя і важливість моральної чистоти закладено в притчі «Не підписані ліжка» [20, с. 70]. Притча вчить мудрості, відповідальності за свої вчинки. Люди, які постійно проклинають інших, наповнюють своє життя ненавистю і ведуть до руйнування власної долі. Мама не просто розповідає цю притчу своїм дітям. Вона хоче, щоб вони запам'ятали три речі: ніхто не застрахований від проблем. Лікарня, в'язниця і цвинтар — це три символи, які нагадують нам про швидкоплинність людського життя. Лікарні нагадують, що здоров'я не вічне і його треба берегти. В'язниці показують, що навіть одна помилка чи несправедливість може змінити долю людини. Кладовище символізує неминучу смерть і важливість того, що залишається позаду.

У збірнику є такі морально-етичні притчі: «Дві відповіді», «Палець», «Місяць свідок», «Винахідливість сатани», «Образ вчителя», «Два товариші», «Стовп всепрощення», «Зибрий», «Чоботи»,

«Три сита», «Що — кому», «Гадюка й метелик», «Бумеранг», «Поспішний висновок», «Хобі», «Каліка», «Підвал», «Склянка води», «Рай», «Третє бажання».

Притча «Бумеранг» розкриває глибоку філософську думку про контроль над власними емоціями, внутрішню свободу та мудрість не протистояти злу [20, с. 57]. Пророк показує, що кожен може вибрати, чи реагувати на образу, чи залишатися байдужим. Це тому, що він усвідомлює, що тільки він вирішує, що приймає від інших. Його спокій — ознака гідності, а не слабкості. Мораль притчі така: ми не можемо змінити поведінку інших, але можемо контролювати власні реакції.

Притча «Гадюка й метелик» є глибокою алегорією, яка розкриває такі теми, як заздрість, ненависть, свобода та стан людини [20, с. 55]. Вона показує, як негативні емоції домінують над людьми і руйнують їхнє життя. Яскравою є символіка головних героїв. Метелик символізує життєрадісність, щастя і свободу. Він насолоджується життям, літає і милується красою навколишнього світу. Гадюка — символ ревності, злості та ненависті. Вона переслідує метелика не тому, що голодна чи потребує допомоги, а лише тому, що щастя метелика її дратує. Немає жодної раціональної причини вбивати метелика. Єдина причина — заздрість і ненависть до його задоволення. Мораль така: щасливі люди часто стають мішенню для людей, які не вміють бути щасливими.

Притча «Дві відповіді» розкриває глибоку психологічну істину: світ є відображенням нас самих [20, с. 13]. За походженням ця притча є індійською, оскільки ідентична притча є у збірнику «Велика книга притч» і подана як індійська [21, с. 6]. Двоє чоловіків дають різні відповіді, бо кожен приносить свій власний досвід на нове місце. Перший чоловік бачить у людях лише зло, тому що він злий і зарозумілий. Другий чоловік сповнений доброти і тому бачить у людях доброту. Те, як ми оцінюємо людей, залежить не тільки від них, але й від нашого ставлення, тобто наше сприйняття є суб'єктивним. Отже, ця притча вчить, що наше ставлення до світу і людей формується всередині нас самих. Тому ми повинні не тільки очікувати доброти від інших, але й самі виявляти її.

Велику групу притч об'єднано тематикою стосунків батьків і дітей, наприклад: «Візочок», «Го-

лод», «Батьківська любов», «Два прутики», «Невістки», «Дочка», «Материнське серце», «Два яблука», «Нелюба невістка», «Клітка», «П'ять хлібин», «Своїми руками», «Хто виміряв материнську любов?», «Дерев'яна мисочка», «Батько і син», «Діти, діти...».

Притча «Візочок» має глибокий філософський зміст і зачіпає такі важливі теми, як ставлення до старших, моральний вибір, відповідальність за свої вчинки [20, с. 24]. Батько повівся негуманно по відношенню до матері. Однак він не усвідомлював, що діти успадкують поведінку своїх батьків. Маленький син побачив ці стосунки і засвоїв їх як приклад поведінки, яка рано чи пізно повториться. Діти вчать-ся на прикладі дорослих більше зі вчинків батьків, ніж з їхніх слів.

Ідентичною за тематикою є притча «Дерев'яна мисочка» [20, с. 61]. Вона не лише викриває жорстокість і байдужість людей до старших, а й акцентує увагу на циклічності життя та відповідальності кожного за власний вибір.

Глибину батьківської любові, жертовність, справжню турботу батьків розкрито в притчі «Сила батьківської любові» [20, с. 22]. Батько витримав сто ударів, не видавши жодного звуку. Однак, як тільки його син отримав удар, біль став нестерпним. Це символізує готовність батьків пожертвувати всім заради своїх дітей — здоров'ям, силою, часом і навіть життям. Притча нагадує нам про силу батьківської любові.

Притча «Голод» розкриває значення батьківської мудрості, важливість збереження традицій та поваги до людей похилого віку [20, с. 24]. Вона також зачіпає теми людяності, смерті та соціальних змін. Батько — символ життєвого досвіду, мудрості та традицій, накопичених поколіннями. Син символізує людяність, любов і волю до боротьби з жорстокими традиціями. Громада — суспільство, яке живе за встановленими законами, не зважаючи на мораль. Голод — символ кризи, яка змушує людей переосмислити свої погляди та цінності. Мораль: жорстокі традиції можуть існувати століттями, але вони не завжди є правильними.

Окрему групу складають притчі про працю й наполегливість — це тексти «Сливи», «Де любов — там злагода», «У саду». У збірці є притчі про мудрість: «Спершу подумай», «Мудрий правитель»,

«Житні колоски», «Як пан з пана», «У церкві», «Випробування віщуна», «Закони». Найменше подано гумористично-сатиричних притч, їх лише три — «Письмовий доказ», «Незастібнута кишеня», «Хай думає він», проте ці притчі показують і комічні ситуації, з яких можна зробити певний висновок.

Цікаві зразки притч із Закарпаття подано в збірнику «Слухай, сину...» (фольклорні скарги подружжя Марії та Михайла Сеньків із закарпатського села Келечин у записах їхнього сина Івана).

Як стверджує І. Сенько, серед притч, записаних від батька, є й широковживані («Три тички не переломити», «Як прожити довгий вік», «Як син свого нянька заганьбив», «Як сини золото глядали»), й оригінальні («Знак завжди залишиться», «Чому бувають війни», «Про барана та овець») [14, с. 361].

У цьому збірнику вміщено притчі різних тематичних груп. Притча «Чиє ім'я згадують частіше» є релігійною. Це глибока алегорія про людське сприйняття добра і зла та реакцію людей на життєві випробування [14, с. 289]. Притча показує, що люди більше схильні згадувати про сили зла (чорта) у важкі часи, ніж про Бога в часи радості. Коли люди стикаються з труднощами (спотикаються об каміння або відчувають фінансові труднощі), їхня перша реакція — нарікати і згадувати про зло. Вони автоматично шукають винних і висловлюють своє незадоволення. Коли трапляється щось хороше (знаходять гроші, укладають вигідну угоду), люди згадують про Бога, але набагато рідше. Це свідчить про те, що вдячність не така природна, як образа. Ця притча підкреслює, що бідних людей більше, ніж багатих.

Дещо несподіваний сюжет має притча «Про ворожбу», яка за змістом є сатиричною [14, с. 290]. Це повчальна історія про небезпеку забобонів і надмірної віри в свої ілюзії. Вона показує, як неправильне тлумачення прикмет і надмірні очікування можуть призвести до втрати реальних можливостей у житті. Дівчина надто покладалася на сни і ворожіння на Андрія замість того, щоб неупереджено судити про реальність. Вона прийняла символіку за абсолютну істину і не усвідомлювала, що інтерпретація таких знаків є суб'єктивною. Ця притча вчить, що надмірне захоплення ворожінням, хибні очікування і небажання бачити реальність можуть призвести до втрати щастя.

Притча «Звіздар і газда» іронічно порівнює знання вчених з життєвим досвідом звичайних людей, показуючи, що наука і теорія не завжди точніші за спостереження і практичний досвід [14, с. 292]. Основні теми та мотиви притчі: протиставлення двох типів знань: звіздар (вчений, астроном, синоптик) — людина, яка аналізує погоду за зірками та небесними явищами. Він покладається на науку, але його методи недостатньо надійні в певних ситуаціях. Газди (горяни, фермери) — представники народної мудрості, яким бракує наукових знань, але вони покладаються на багаторічні спостереження за природою. Теоретичні знання проти практичних: звіздари аналізують небо, але помиляються, бо думають, що дощу не буде. Господар дивиться на поведінку своєї худоби і робить висновок, що погода погіршується. Його метод виявився точнішим. Життєвий урок такий: природа дає підказки, які можна помітити, якщо бути достатньо спостережливим. Книжкові знання без досвіду безсилі перед обличчям реальності. Народна мудрість часто має глибше коріння, ніж здається.

Філософською є притча «Хто кому суджений» [14, с. 289]. Цей твір має глибоке значення для відповідальності, взаємопідтримки та справедливості в житті. Основним мотивом притчі є контраст між двома людьми: лінивий, який навіть не встає, щоб допомогти подорожньому, а лише вказує дорогу ногою. Це символ байдужості, пасивності та лінощів. Працьовита дівчина, яка кидає роботу, щоб допомогти подорожнім. Вона символізує працьовитість, щедрість і доброту. Божа логіка справедливості: святий Петро обурюється, що працьовита дівчина виходить заміж за ледаря, а не за порядного чоловіка. Але Христос пояснює, що така доля має сенс: якщо лінивий чоловік одружується з такою ж лінивою жінкою, вони обоє пропадуть. Притча відображає традиційні уявлення про сім'ю та обов'язки чоловіків і жінок. Отже, вона ілюструє глибоку життєву мудрість про те, що нерівність у характері людей іноді є запорукою їхнього виживання.

Притча «Чому бувають війни» є глибокою сатирою на безглуздість війни, її причини та відповідальність різних сторін за її розв'язання [14, с. 293]. Вона показує, як сторони конфлікту часто звинувачують одна одну, не розуміючи справжніх причин трагедії. У цій притчі є вказівка на час, а саме по-

дії Першої світової війни. Коні звинувачують волів, тому що їхнє м'ясо і шкури використовувалися у військових цілях, а без волів не могло бути війни. Воли засуджують коней, тому що гусари використовували їх для перевезення артилерії, а солдати їли їхнє м'ясо. Обидві сторони мають рацію, але конфлікт відображає людську схильність шукати винуватців серед «сусідів», забуваючи про глибинні причини проблеми. Коні та воли сміються, коли бачать віслюка (сомара), не розуміючи його ролі у війні. Однак вони згадують, як солдати часто повторюють: «Ми воюємо через сомара!». Це говорить про те, що війни ведуться не за ресурси чи боєздатність, а за дурість, політичні амбіції, жадібність і людську сліпоту. Власне, саме слово «сомар» у говірці закарпатців означає не тільки осла, а й недалеку, вперту людину. Сторони війни можуть шукати виправдання і перекладати провину одна на одну, але справжньою причиною війни є не коні і воли (або ресурси і озброєння), а дурість, зарозумілість і жадібність тих, хто перебуває при владі, «сомар». Найбільша трагедія полягає в тому, що коні і бики, як і багато інших, не розуміють справжніх причин війни. Ця притча є гострою критикою війни та її безглузвих пояснень. Вона вказує на те, що справжні винуватці часто залишаються поза увагою і що звичайні люди, які страждають від війни, не завжди розуміють, хто насправді розпалює конфлікт.

Твір «Повчання притчам» — це своєрідна притча-заповіт батька своїм дітям, що передає мудрість через три символічні слова [14, с. 291]. Вона підкреслює важливість єдності сім'ї, працьовитості та добросусідства. Бочка хороша, доки обруч не розхитався: бочка тримається на міцному обручі. Якщо обруч ослабне, бочка розвалиться. Це алегорія сім'ї та взаємної підтримки. Допоки вони тримаються разом любов'ю, розумінням і повагою, сім'я є сильною. Якщо ці «кільця» слабшають, сім'я розпадається. Людям боляче гризтися, а символічна праця допомагає: постійна боротьба і переживання (гризня) виснажує людей, а праця надає сил і зміцнює дух. Тобто замість того, щоб витратити енергію на боротьбу, ми повинні робити щось корисне. Праця долає труднощі, об'єднує людей і приносить радість. Плоті будують для захисту від небезпеки, переправу роблять для підтримки гармонії: плоті захищають від неприємностей, переправа

дає можливість людям підтримувати дружні стосунки. Один захищає кордони (від шкоди) і в той же час залишає місце для згоди і дружби. Це стосується всіх стосунків, а не лише сусідських. Основна ідея притчі полягає в тому, що щасливе життя можливе лише за умови міцної сім'ї, чесної праці та добросусідських стосунків. Треба берегти єдність сім'ї, уникати непотрібних конфліктів, бути працьовитими і мудро ставитися до інших. Ця притча — справжня скарбниця народної мудрості, яка показує, як жити в гармонії з собою, своєю сім'єю та іншими людьми.

Є у збірнику «Слухай, сину...» притчі про царя Соломона, які прямо не названі притчами, їх подано як народна мудрість.

«Притча про Соломона» має кілька важливих смислів і моральних висновків [14, с. 275]:

Мудрість як дар і інструмент правосуддя. Соломон використовує не тільки знання, але й спостережливість і хитрість, щоб викрити злодія. Соломон не проводить тривалих розслідувань, але розуміє людську психіку.

Сила слова і авторитет мудрого Соломона не має доказів, але через його авторитет і впевненість його слова викликають реакцію. Народна мудрість «На злодієві шапка горить!» показує, що злочинець викриває себе своїми вчинками.

Справедливість і моральні заповіді. Злодія не тільки спіймали, але й змусили повернути гроші. Це ілюструє принцип справедливості, згідно з яким зло буде покаране, а чесність і правда переможуть.

Моральні настанови. Притча вчить, що правда завжди відкривається і що злі вчинки врешті-решт будуть викриті. Вона нагадує людям не піддаватися спокусам і бути чесними.

Ця притча демонструє мудрість Соломона у вирішенні конфліктів і висвітлює кілька важливих морально-психологічних аспектів:

Мудрість і хитрість у судовому процесі. Соломон не висуває прямих звинувачень, а використовує хитрий прийом: він додає свою сорочку до кожної купи і перевіряє реакцію жінок. Ця тактика дозволяє йому визначити справжнього злодія без тривалого розслідування або боротьби.

Поведінка винних і невинних жінок. Невинні жінки знають, що належить їм, і вони відразу розуміють, що з їхнього одягу щось вкрали. Невинні жін-

ки не знали про підміну, тому що вважали чужі речі своїми. Цей психологічний момент підкреслює загальну істину. Чесні люди знають, що їхнє, а злодії крадуть усе, що можуть.

Моральний урок цієї історії полягає в тому, що правда рано чи пізно розкриється, і що обман має свої слабкі місця. Той, хто краде, завжди хоче більше і може бути викритий як жадібний.

Ця притча пояснює походження фрази «мудрий, як Соломон». «Мудрий, як Соломон» означає людину, яка здатна справедливо вирішувати суперечки, використовуючи не тільки закон, але й розум, логіку і знання людської психології.

Історія підкреслює, що справжня мудрість — це не каральні заходи, а вміння бачити правду, навіть коли вона прихована. Соломон судить по справах, а не по словах, тому його судження справедливі і обґрунтовані.

Висновки. Притчі — один із найдавніших жанрів фольклору, який зберіг своє значення в різних національних культурах. Це алегоричні оповідання, які відображають глибокі морально-етичні та філософські ідеї. Притчі відіграють важливу роль у збереженні та передачі духовного досвіду, є засобом навчання, розпізнавання та розуміння життєвих істин.

Притча як жанр фольклору нечасто була об'єктом уваги науковців. Проте у працях Ю. Клим'юка, Ю. Мусієнко, І. Богачевської частково звернено увагу й на народну притчу.

Проаналізувавши погляди науковців щодо жанру народної притчі, пропонуємо таке визначення: народна притча — це жанр усної народної творчості, короткі алегоричні історії з глибоким філософським і моральним змістом. Притчі засновані на узагальнених сюжетах і містять приховані, але очевидні послання та життєву мудрість. Характеризуючись символічною образністю, стислістю, дидактичністю та універсальними ідеями, притчі є важливим засобом передачі культурних, моральних та релігійних цінностей певного народу від покоління до покоління.

Народні притчі, зважаючи на свій повчальний характер, є відображенням ментальності українського народу, адже в них закладено основні постулати, притаманні українцям.

Перспективним напрямом у подальших дослідженнях вважаємо пошук і детальне вивчення народних притч усіх етнографічних зон України. Також

доречним буде порівняти розглянуті притчі Буковини й Закарпаття із притчами Молдови, Румунії й Угорщини, що сприятиме дослідженню такого пласту фольклору в міжкультурних паралелях.

1. Притча. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Академія, 2006. С. 560.
2. Франко І. Мій Ізмарагд. *Іван Франко. Зібрання творів*: у 50-ти т. Київ: Наукова думка, 1976. Т. 2. С. 179, 207—224.
3. *Писання Осипа Юрія Федьковича*. Перше повне і критичне видане. З перводруків і автографів зібрав, упорядкував і пояснив Др. О. Колесса. Львів: НТШ, 1902. Т. 2. С. 431—432, 450—455.
4. Гресь В., Шевчук В. *Дзвонять дзвони. Притчі про Кармалюка*. Київ, 2023. 112 с.
5. Соловей Е. *Притча про поетів*. Київ: Дух і літера, 2018. С. 53—81.
6. Удовиченко Г.М. *Фразеологічний словник української мови*. Т. 2: Н—Я. Київ: Вища школа, 1984. С. 162.
7. Чернопиский М. Притча. *Українська фольклористика. Словник-довідник*. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. С. 316.
8. Лановик М.Б., Лановик З.Б. *Українська усна народна творчість*: Підручник. 3-тє вид., стер. Київ: Знання-Прес, 2005. С. 474—477.
9. Притча. *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. За ред. А. Волкова, О. Бойченка, І. Зварича, Б. Іванюка, П. Рихла. Чернівці: Золоті литаври, 2001. С. 444.
10. *Дерев'яне чудо. Народні казки*. Вступна стаття, упоряд., підгот. текстів та примітки О.І. Дея. Ужгород: Карпати, 1981. 208 с.
11. Дей О. Дивовижний світ народної казки. *Дерев'яне чудо. Народні казки*. Ужгород: Карпати, 1981. С. 3—10.
12. *Чарівна торба: Українські народні казки, притчі, легенди, перекази, пісні та прислів'я, записані від М.І. Шопляка-Козака*. Упоряд., передмова, примітки та словник І.М. Сенька. Ужгород, 1988.
13. Мусієнко Ю.А. Когнітивно-прагматичний підхід до дослідження притчі. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. С. 130—134. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/3863/1/Musiyenko.pdf>
14. Сенько І. *Слухай, сину... Фольклорні скарби подружжя Марії і Михайла Сеньків із Закарпатського села Келечин у записах їх сина Івана*. Ужгород: ТІМРАНИ, 2022. 396 с.
15. Вернюк Н.В. Притчевий епос: жанрові особливості, едиції та рецепції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. № 37. Том 1. С. 19—22.
16. Богачевська І.В. Притча як об'єкт релігієзнавчого дослідження. *Вісник Житомирського державного уні-*

- верситету. Випуск 59. Філософські науки. 2011. С. 3—8. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/7304/>.
17. Притчевість. *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. За ред. А. Волкова, О. Бойченка, І. Зварича, Б. Іванюка, П. Рихла. Чернівці: Золоті литаври, 2001. С. 446.
 18. Бондаренко Г.Ф. Притча як видова категорія. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2005. № 22. С. 180—182.
 19. Клим'юк Ю.І. Притчевість як засіб художнього зображення. *Питання літературознавства*. 1996. Вип. 3. С. 132—141. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_19_96_3_16.
 20. *Народна мудрість: притчі*. Збирач та упорядник Марія Гулей. Чернівці: Друк Арт, 2020. 80 с.
 21. Говєрдовська І.Б. *Велика книга притч*. Харків: Віват, 2015. 336 с.
- REFERENCES
- (2006). Parable. *Literary Dictionary and Reference Book* (P. 560). Kyiv: Academy [in Ukrainian].
- Franko, I. (1976). My Emerald. *Ivan Franko. Collection Works: in 50 vol. (Vol. 2, pp. 179, 207—224)*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Kolessa, O. (1902). *The Writings of Osyip Yurii Fedkovych* (Vol. 2, pp. 431—432, 450—455). Lviv: NTSH [in Ukrainian].
- Hres, V., & Shevchuk, V. (2023). *The Bells Are Ringing. Parables about Karmaliuk*. Kyiv [in Ukrainian].
- Solovey, E.A. (2018). *Parable about Poets* (Pp. 53—81). Kyiv: Dukh i Litera [in Ukrainian].
- Udovychenko, H.M. (1984). *Phraseological Dictionary of the Ukrainian Language* (Vol. 2, p. 162). Kyiv: Vyshcha Shkola [in Ukrainian].
- Chornopyskyi, M. (2008). Parable. *Ukrainian Folklore Studies. Dictionary and Reference Book* (P. 316). Ternopil: Pidruchnyky ta Posibnyky [in Ukrainian].
- Lanovyk, M.B., & Lanovyk, Z.B. (2005). *Ukrainian Oral Folk Art: Textbook* (Pp. 474—477). Kyiv: Znannya-Press [in Ukrainian].
- Volkov, A., Boichenko, O., & Zvarych, I. (Eds.). (2001). The Parable. *Lexicon of General and Comparative Literary Studies* (P. 444). Chernivtsi: Zoloti Lytavry [in Ukrainian].
- Dey, O. (1981). *The Wooden Miracle. Folk Tales*. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].
- Dey, O. (1981). The Wonderful World of a Folk Tale. *The Wooden Miracle. Folk Tales* (Pp. 3—10). Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].
- Senko, I.M. (Ed.). (1988). *The Magic Bag: Ukrainian Folk Tales, Parables, Legends, Stories, Songs and Proverbs, Recorded by M.I. Shopliak-Kozak*. Uzhhorod [in Ukrainian].
- Musiyenko, Yu.A. (2011). Cognitive and Pragmatic Approach to the Study of Parables. *Scientific Bulletin of the Lesia Ukrainka Volyn National University* (Pp. 130—134). Retrieved from: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/3863/1/Musiyenko.pdf> [in Ukrainian].
- Senko, I. (2022). Listen, Son... *Folklore treasures of the couple Maria and Mykhailo Senko from the Zakarpattia village of Kelechyn recorded by their son Ivan*. Uzhhorod: TIMPANI [in Ukrainian].
- Verniuk, N.V. (2018). Parable Epic: Genre Features, Editions and Receptions. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 37, 19—22 (Vol. 1) [in Ukrainian].
- Bohachevska, I.V. (2011). Parable as an Object of Religious Studies. *Bulletin of the Zhytomyr State University. Philosophical Sciences* (Issue 59, pp. 3—8). Retrieved from: <https://eprints.zu.edu.ua/7304/> [in Ukrainian].
- Volkov, A., Boichenko, O., & Zvarych, I. (Eds.). (2001). The Parable Features. *Lexicon of General and Comparative Literary Studies* (P. 446). Chernivtsi: Zoloti Lytavry [in Ukrainian].
- Bondarenko, H.F. (2005). Parable as a Specific Category. *Bulletin of the I. Franko Zhytomyr State University*, 22, 180—182 [in Ukrainian].
- Klymiuk, Yu.I. (1996). Parable Features as Means of Artistic Depiction. *Issues of Literary Studies* (Issue 3, pp. 132—141). Retrieved from: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_1996_3_16 [in Ukrainian].
- Huley, M. (Ed.). (2020). *Folk Wisdom: Parables*. Chernivtsi: Druk Art [in Ukrainian].
- Hoverdovska, I.B. (2015). *The Great Book of Parables*. Kharkiv: Vivat [in Ukrainian].